

- обеспечение точной отчётной информацией для своевременной сдачи вышестоящим организациям, органам финансов, статистики и другим заинтересованным организациям, и лицам;
- обеспечение упорядоченного потока обобщённой информации для экономического обоснования управленческих решений;
- внедрение и укрепление полного хозяйственного учёта в масштабе всего предприятия, а также его отдельных производственных частей, участков и бригад;
- обеспечение соответствующей информацией для ведения контроля за ускорением социально-экономического развития коллектива предприятия, правильным и эффективным использованием средств, обеспечением сохранности имущества, соблюдением режима экономии.

Для полного выполнения обозначенных задач следует применять передовые формы и методы ведения бухгалтерского учёта.

Список использованных информационных источников

1. Каримов И.А. Наша главная цель – шаг вперед за счет предоставления широких возможностей частной собственности, малому бизнесу и предпринимательству, последовательное продолжение проводимых реформ и структурных преобразований нашей экономики, несмотря на имеющиеся трудности. Газета «Народное слово», 2016 год 16 января, №11 (6446).
2. Кодирхонов С. Бухгалтерский учёт на промышленных предприятиях. Ташкент, «Узбекистан», 1993 год.
3. Беганов В.С., Шаулов Д.И., Кан У.Т. Бухгалтерский учёт и его особенности. Ташкент, «Мир экономики и права», 1999 год.

УДК 657.2.016

Хомин П.Я.
д.е.н., професор
професор кафедри бухгалтерського обліку й аудиту
Тернопільський національний технічний університет
ім. Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

БАЛАНС І БАЛАНСОЗНАВЦІ ЯК ПРОБЛЕМА ОБЛІКОВОЇ ТЕОРІЇ

Здавалось би, що балансознавство як ”оригінальний напрям”, зумовлений ”стрімким розвитком теоретичної думки в кінці ХІХ й на початку ХХ ст.”, мало би бути чи не найголовнішим у методології й методиці бухгалтерського обліку, позаяк – за влучним висловом Й. Шера: ”Баланс початковий і баланс заключний становлять альфу й омегу всякого рахівництва”[2, с. 161,179].

Однак, як скрушно підсумував Я. Соколов: ”До середини 30-х років ... термін ”балансиознавство” майже щез з облікової літератури”, що ”мало

трагічні наслідки для самого обліку й особливо для його теорії”[2, с. 493]. Й це відгукується зараз, адже трагічні наслідки маємо не тільки ”для самого обліку й особливо для його теорії”, але й економіки загалом.

Бо нині навіть Діогену вдень зі свічкою не вдасться віднайти ”балансознавців”, для яких, подібно до О. Рудановського, вченого й практика, баланс, що ”включає як статику господарства (актив і пасив), так і динаміку (обороты результатних рахунків), стає основним об’єктом і водночас інструментом аналізу. Й цим інструментом аналітик повинен ”вміти наносити балансу логічні удари”, оскільки ”всякий практичний облік як за формою, так і за змістом є обліковим аналізом”[2, с. 492].

Ба більше, навіть ті, хто переманульовує прописні істини, здебільшого дивляться на цю звітну форму, скористаємось метафорою В. Маяковського, ”как в афишу коза”, не уявляючи, як ”наносити балансу логічні удари”, тож весь аналіз зводять до порівняння його статей за школярським методом плюс/мінус, або й не розуміють, що він містить.

Приміром, один сенектус повчає: ”Права сторона балансу містить інформацію про два типи *позовів* (курсив наш – Авт.): 1) позови кредиторів ...; 2) залишкові позови інвесторів ...”, засвідчуючи тим самим хіба нестримний позив до комп’ютерного манулювання, не розуміючи, що позови подаються до суду тільки стосовно тих дебіторів, які порушують умови оплати за отримані активи, виконані роботи, чи надані їм послуги, або ж у випадках нецільового використання інвестицій. А найголовніше, що в пасиві балансу підприємства позови взагалі не відображаються, бо навіть коли вони задоволені судом, то для цього призначений субрахунок 374 ”Розрахунки за претензіями”, сальдо якого відображається в активі балансу.

В ”наукових здобутках” іншого ”балансознавця” стверджується: обліковими об’єктами, що ”характеризують сутність людського капіталу”, є ”невиробничі основні засоби, адже об’єкти культурно-просвітницького та житлово-комунального призначення, покликані на відновлення робочої сили”, оскільки ж ”помилковим здається ототожнювання всіх необоротних активів з основним капіталом ...Отже, за результатами дослідження можна заключити, що некоректним є ототожнювання категорії ”основний капітал” з обліковою категорією ”необоротні активи”.

Що ставить уже автора цих тез у суточки: яким же робом записати засновницьку частку так, аби вовк був ситим і коза цілою в тому випадку, коли хтось із інвесторів внесе в якості свого внеску ”об’єкти культурно-просвітницького та житлово-комунального призначення, покликані на відновлення робочої сили”? Позаяк бухгалтерський запис: дебет рахунку 10 ”Основні засоби”, кредит рахунку 46 ”Неоплачений капітал” в такому випадку суперечитиме цим настановам, адже людський капітал у вітчизняних балансах наразі ще не фігурує.

А може то мова йде про позабалансовий облік, хоча ми в цьому не впевнені, адже й нині актуальними є більш ніж столітньої давності слова В. Белова: ”... Многие ли понимают ту глубокую разницу, которая существует

между балансомъ и отчетомъ двойнаго счетоводства»[1, с.187]. То чи нас не очікує повернення до впровадження "досягнень" часів т. зв. "великої дискусії", коли ті, хто мабуть ні бельмеса не смислив в методології бухгалтерського обліку, стверджували: "Соціалістичний облік не матиме ні рахунків результатів, ні рахунків капіталу"[2, с. 477].

Бо якби щось розуміти, то принаймні можна було би пригадати, що перехід від уніграфічної до діграфічної бухгалтерії став можливим саме завдяки введенню рахунка власника. Але ж ні, власник у нічийній власності фігурувати не міг! Тому разом із експропріацією власності експропріювали й рахунок капіталу. Згодом про "рахунки результатів" такі "нібельмесознавці" забули, проте не змогли дати раду з "рахунками капіталу", тому ввели взамін сурогатний термін "фонд", який насправді є тією ж невидимою свиткою, тільки вдягнуною навиворіт можливо й не відаючи, що його етимологічне значення однакове з капіталом.

Проте в Україні за чверть століття, так і не змогли відійти від того ж способу "методологічних" змін, які були впроваджені червоними "обліковими воєводами" (вислів О. Рудановського), тобто, без жодного обговорення науковцями, а келійно. Відтак і тут маємо, за резонним зауваженням А. Гриценка, хоча й з іншого приводу, "справжнє диво з від'ємним знаком", причому в прямому розумінні, бо нерідко роками функціонують підприємства-фантоми, в яких за статтею 1495 Балансу (Звіту про фінансовий стан) ф. № 1 вказується від'ємна величина, засвідчуючи відсутність основного й оборотного капіталу. Й ця фантомність мабуть настільки магічна, що практично їхнє банкрутство ніхто з незчисленних контролерів упридул не може розгледіти, тому такі віртуальні підприємства, як ні в чому не бувало, приносять, коли й не легальні, то приховані дивіденди їхнім власникам. Втім, це не єдині мотиви необхідності відновлення вивчення балансознавства, відтак свій вердикт стосовно цієї проблеми, сподіваємося, висловлять учасники конференції.

Список використаних інформаційних джерел

1. Белов В. Ответь профессору А. И. Скворцову//Счетоводство, 1889. – № 14-15.
2. Соколов Я. В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней / Я. В. Соколов. – М.: Аудит ЮНИТИ, 1996. – 638 с.